

DE NATIONALE TEST FOR ELEVER MED

HØRETAB

- UDFORDRINGER, ANBEFALINGER OG INSPIRATION

INDHOLD

En test, der tilpasser sig	2
Udfordringer	3
Anbefalinger	4
Forbered elever og forældre før testen	4
Støt eleverne under testen	5
Brug resultaterne efter testen	6
Inspiration	7
Mød Eskild, 4. klasse	7
Notationsark: Nationale test for elever med særlige behov	8

EN TEST, DER TILPASSER SIG

De nationale test er it-baserede test, der tegner et øjebliksbillede af, hvad elever på forskellige klassetrin kan og ved inden for centrale områder af fagene matematik, engelsk, fysik/kemi, biologi, geografi og dansk, læsning.

Testene er obligatoriske for alle elever i folkeskolen, herunder elever på for eksempel specialskoler, dagbehandlingshjem og heldagsskoler, der opfylder elevernes undervisningsforpligtelse i henhold til folkeskoleloven. For elever med høretab kan der være nogle særlige udfordringer at tage højde for. Men der er samtidig mange muligheder for at

tilpasse testsituationen og give eleverne en succesoplevelse: Testen er adaptiv, hvilket betyder, at den indretter sig efter den enkeltes faglige niveau, og med de kendte hjælpemidler fra hverdagen har langt de fleste elever mulighed for at gennemføre testene på lige fod med kammeraterne.

Denne vejledning fortæller både om udfordringerne og anbefalingerne og giver inspiration til, hvordan man som lærer kan forberede eleverne på testen, støtte dem undervejs og arbejde fremadrettet med deres testresultater.

Gruppen af elever med høretab er meget forskellig. Langt de fleste børn med høretab går i folkeskoler og undervises på samme niveau som deres hørende kammerater med kompenserende hjælpemidler. Hvad angår døve elever, er der flere og flere, der får Cochlear Implant (CI). CI giver en repræsentation af lyd, gør eleverne bedre i stand til at forstå tale og giver dem mulighed for fuldt ud at udvikle et talesprog. Mange elever med CI vil ikke automatisk have behov for særlige tiltag eller hjælpemidler ved de nationale test. Desuden er der en mindre gruppe elever med anden kulturel baggrund, som kan have ekstra problemer på grund af grammatikken i det danske sprog. En gruppe elever er særlig fagligt udfordret på grund af, at de ud over de ovennævnte vanskeligheder for eksempel også kan have ADHD, specifikke indlæringsvanskeligheder eller socio-emotionelle problemer.

Sprog og kommunikation

Elever med høretabssprog kommunikerer forskelligt, nogen med rent oralt sprog eller via visualiseret dansk/dansk med støttetegn til tegnsprog. Tegnsprog og dansk er forskelligt opbygget rent grammatisk, og det kan give eleven udfordringer i forhold til at læse og forstå en tekst. Eleverne kan for eksempel have svært ved at placere adverbier, og det kan have betydning for deres evne til at forstå og reflektere over teksten. Det betyder også, at døve elever ofte er udfordret i forhold til at løse opgaver, hvor løsningen ikke står direkte beskrevet.

Nogle døve elever vil skulle bruge mange ressourcer på at læse sig igennem en opgavetekst og kan derfor have behov for at få oversat hele opgaven eller centrale passager til tegnsprog. Disse elever går ofte på specialskoler eller centerskoler, men der er også elever med høretab, som er integreret på de almindelige folkeskoler. Udfordringerne for eleverne er forskellige, og derfor vil anbefalingerne i denne vejledning også skulle bruges forskelligt i forhold til den enkelte elev.

Fritagelse er sjældent nødvendig

Det vil kun i særlige tilfælde være nødvendigt at fritage elever med høretab for at deltage. Det skyldes, at eleverne kan benytte alle de hjælpemidler, de kender fra dagligdagen, og at testene tilpasser sig elevernes niveau undervejs i testen, hvilket hovedsageligt vil have betydning for elever med vanskeligheder ud over høretab.

En elev kan kun fritages, hvis han eller hun

- har betydelig fysisk eller psykisk funktionsnedsættelse
- ikke har tilstrækkelige danskundskaber
- er fritaget for undervisning i faget
- ikke undervises i faget, men for eksempel går i erhvervsklasse.

En elev kan fritages, hvis det vurderes, at han eller hun af en af disse årsager ikke vil kunne gennemføre testen med et resultat, der kan bidrage til at kvalificere den løbende evaluering. Det er skolens leder, som efter samråd med eleven og forældrene kan fritage eleven for at deltage i testen. Pædagogisk-psykologisk rådgivning kan inddrages i vurderingen. Skolens leder skal sikre, at elevens udbytte af undervisningen bliver evalueret på en anden måde end med de nationale test. Der skal altså ske en evaluering af de samme områder, som testen tester.

Forbered elever og forældre før testen

Det er vigtigt, at læreren i god tid forbereder både sig selv, eleverne og forældrene grundigt på testen, så alle får den bedst mulige oplevelse.

Planlæg testen efter elevernes behov

For døve elever kan det være en fordel at gennemføre testen i mindre grupper eller med kun én elev ad gangen. Hvis flere døve elever eller en hel klasse skal gennemføre testen samtidig, kan det være en fordel med flere lærere/tegnsprogstolke til stede, som kan støtte eleverne. For elever med CI og/eller høreapparat bør man tage hensyn til de akustiske forhold i testlokalet.

Informer elever og forældre inden testen

Fortæl elever og forældre, at

- testen ikke er udarbejdet specifikt til elever med særlige behov, men at samme test bruges på alle folkeskoler i hele landet.
- testen skal bruges til at give mere viden om elevernes faglige niveau og målrette undervisningen til både den enkelte og klassen.
- opgavernes sværhedsgrad indretter sig undervejs efter elevernes faglige niveau. Alle elever vil få opgaver, de kan svare på, og opgaver, de ikke kan svare på. Det er meningen, fordi testen undervejs finder elevernes faglige niveau.
- særligt de første opgaver vil ofte virke svære, fordi niveauet endnu ikke er tilpasset eleven. Lærere med elever med særlige behov skal have særligt fokus på at forberede eleverne på dette.
- resultaterne bliver udskrevet i standardiseret form og udleveret til forældrene.
- resultaterne aldrig står alene, men bliver sammenholdt med lærerens øvrige viden om eleverne.
- selv om resultatet er som forventet, giver testen læreren en detaljeret information om elevens udfordringer på de faglige områder, som testen tester. Læreren kan bruge dette i sin planlægning af undervisningen for den enkelte elev.

Lav klare aftaler med eleverne

Testsituationen kan være uvant for både lærer og elever – eleverne er måske vant til at få hjælp til at klare opgaver i skolen, og læreren er måske vant

til at forklare, uddybe og fortælle resultatet af en opgave med det samme i den daglige undervisning. Men rollen som underviser er forskellig fra rollen som testvejleder. Lav derfor sammen nogle klare aftaler om, hvordan eleverne kan bede om hjælp og få pauser i løbet af testen.

Afprøv opgavetyper med demotesten

På www.evaluering.uvm.dk ligger der forskellige demotest af de nationale test, som lærere og elever kan prøve. Demotestene er ikke adaptive, men de kan bruges til at gøre eleverne mere fortrolige med opgavetyper og særlige hjælpemidler, inden de skal gennemføre den rigtige test.

Fra efteråret 2010 kan eleverne også forberede sig ved at gennemføre hver af de nationale test to gange på frivillig basis ud over den obligatoriske testgang. Det kan ske i de perioder af året, hvor der ikke er planlagt obligatoriske test. Testene kan bruges på det klassetrin, hvor de er obligatoriske, og på klassetrinnet lige over og under. De frivillige test kan bruges til at følge elevernes faglige udvikling, da det er samme opgavebank, spørgsmålene kommer fra, og samme skala, resultatet gives på.

Vis eleverne forskellige læseteknikker

De forskellige opgavetyper kræver forskellige læsestrategier. Når demotesten i dansk, læsning gennemgås, kan det hjælpe eleverne at øve sig i at vælge og benytte forskellige læseteknikker. Det kan for eksempel være punktlæsning, hvor de lærer at skimme efter steder i teksten, der indeholder en bestemt information, i stedet for at fokusere på hvert enkelt ord.

Få styr på det praktiske

- Lav aftaler med de involverede lærere.
- Book egnede lokaler, og gør dem klar.
- Tjek, at de tekniske hjælpemidler fungerer.
- Bed eventuelt om støtte fra skolens it-support.
- Sørg eventuelt for tegnsprogskyndig lærer eller tegnsprogstolk.

Anbefalinger til den gode forberedelse

- Introducer eleverne for og træn dem i, at forskellige opgavetyper kræver forskellige læseteknikker.
- Forbered eleverne på, at de får hjælp til tolkningen, men ikke til indholdet af testen.
- Lad eleverne gennemføre en demotest forud for den rigtige test, så de får lov at prøve opgavetyperne sammen med deres tolk(e).
- Beskriv eventuelt dine forventninger til elevens præstationer i notationsarket på side 8.

Giv eleverne særlige hjælpemidler

Ud over almindelige hjælpemidler som for eksempel kladdepapir og blyant har elever med høretab ret til tegnsprogstolkning af tekster, hvis de bruger disse hjælpemidler i den daglige undervisning. Skolen kan overveje at tildele eleven to tolke, så der er én, der læser op, og én, der tolker. Brug de støtforanstaltninger, som bruges i den almindelige undervisning.

Observer eleverne under testen

Mens testen er i gang, er det en god idé at holde øje med eleverne og bruge notationsarket på side 8 til at skrive om, hvordan de reagerer på testen, hvilken hjælp de får undervejs, og om den har effekt. Det gælder især elever med tillægshandicap. Disse erfaringer kan være en god hjælp senere, både til at vurdere, om noget har haft indflydelse på testresultaterne, og til at planlægge næste testforløb for klassen som helhed eller for den enkelte elev.

Giv eleverne pauser og mere tid

En test kan som regel gennemføres inden for en lektion på 45 minutter, men nogle elever med høretab vil måske have brug for mere tid. Læreren kan også afbryde testen for at gøre den færdig en anden dag. Det gøres alt sammen fra monitoringsiden i testsystemet.

Vis opbakning undervejs

Det betyder meget for elevernes oplevelse af testen, at læreren opmuntrer dem til at give sig i kast med opgaverne, men også at læreren holder øje med, om de har brug for pause. Eleverne må gerne spørge læreren til råds, hvis de for eksempel har problemer med at forstå en opgave. Undgå dog at hjælpe med at svare rigtigt, da næste opgave blot vil blive sværere og måske ligger over den enkeltes faglige niveau.

Læreren kan i stedet hjælpe eleverne med at orientere sig på opgavesiden og guide dem ved hjælp af stikord, for eksempel spørge ind til, hvad en tekst overordnet handler om, uden at afsløre svaret. Husk at minde elever med høretab om at bruge en eventuel tolk, og informer eventuelle andre personer i lokalet om, hvilken hjælp de må give, og hvordan de kan svare på elevernes spørgsmål.

Elever bliver aldrig dygtigere af at blive testet. Men de kan blive dygtigere, hvis læreren kan afkode testresultaterne og bruge dem som bidrag til at planlægge og målrette undervisningen til den enkelte elev.

Vurder resultaterne

Resultaterne viser, hvad eleverne kan, uanset hvor og hvordan de har lært det. Det er altså hverken Fælles Mål, læreren eller skolen, der testes.

Både testsituation og hjælpemidler kan have indflydelse på elevernes resultater. Brug observationerne fra notationsarket til at vurdere kvaliteten af de enkelte resultater. Hvordan var elevernes motivation? Var der tekniske problemer undervejs? Hvordan fungerede hjælpemidlerne?

Vær for eksempel opmærksom på, at nogle af de opgaver, som døve elever kan have svært ved, ofte kan forklares ud fra kommunikative vanskeligheder, fordi dansk skriftsprog og tegnsprog har forskellig syntaks.

Specialundervisningsbekendtgørelsen giver mulighed for, at undervisningen kan gives på lavere klassetrin end det klassetrin, der svarer til elevens skolealder.

Tag højde for, om eleverne får undervisning på et lavere klassetrin end det klassetrin, der svarer til deres skolealder, og derfor får resultater, der er beregnet i forhold til elever på samme alder, i stedet

for det klassetrin, undervisningen gives på. Disse resultater vil ofte ligge under middel. Det ved den enkelte elev, forældre og lærer godt, og derfor er det vigtigt også at sætte fokus på de mange andre informationer, testresultatet giver, og på elevens progression.

Tag også med i betragtningerne

- om eleverne har fået oversat opgavetekst fra dansk til tegnsprog.
- om resultatet er påvirket af den døve elevs kommunikative vanskeligheder eller vanskeligheder på grund af et tillægshandicap.

Giv feedback til elever og forældre

Læreren skal formidle testresultatet mundtligt til eleverne. I samtalen kan læreren fremhæve de fagligt stærke og svage sider, og lærer og elev kan sammen opstille læringsmål og på den måde bruge testresultatet fremover.

Alle forældre skal have udleveret et skriftligt testresultat, men det fremgår ikke af den standardiserede udskrift fra computeren, om en elev har brugt hjælpemidler eller er blevet undervist på et andet klassetrin, end testen er taget på. Det kan derfor være en fordel at følge op med et mundtligt eller skriftligt supplement til forældrene (se eksempel side 7). Sæt fokus på det positive og fremadrettede i feedbacken: Hvilke opgavetyper har eleven besvaret bedst? Hvor er udviklingsmulighederne? Hvilke tiltag bliver der nu sat i værk?

Anbefalinger til den gode dialog

- Sæt fokus på den positive feedback, men fremhæv også udfordringerne.
- Spørg til elevens oplevelse af testen – var der tid nok til at besvare opgaverne? Var eleven nervøs? Var opgaverne lette eller svære?
- Fortæl, hvad testresultaterne betyder for eleven. Skal undervisningsplanen justeres? Skal der sættes nye læringsmål for eleven? Bekræfter resultatet, at kursen er rigtig?

Mød Eskild, 4. klasse

Eskild er 10 år og skal gennemføre den nationale test i dansk, læsning, i 4. klasse. Han er født døv og går i en almindelig folkeskole med en centerklasse for elever med høretab. I hverdagen bruger han tegnsprog til at kommunikere med, både i undervisningssituationer og sociale sammenhænge. Han får meget individuel undervisning eller arbejder i små grupper, og der er fokus på den visualiserede undervisning med tegn, billeder, smartboard og computer.

Den nationale test i matematik i 3. klasse viste året før, at Eskild har svært ved at forstå opgaver, hvor der indgår meget tekst, og han klarer sig dårligt i opgaver, hvor formålet med opgaven er indirekte beskrevet. Derimod er han rigtig god til matematikopgaver med meget visuelt materiale, for eksempel figurer, som giver mulighed for, at Eskild kan tælle/regne sig frem til svaret.

Rådgivning fra et specialistteam

På Eskilds skole er der et specialistteam, der består af tale/hørepedagog, speciallærer, tolk, psykolog og læsevejleder. Teamet skal koordinere indsatsen i forhold til enkeltelever og grupper og kan vejlede og rådgive lærerne. Læreren drøfter derfor gode ideer til, hvordan hun kan forberede Eskild på testen, og hvad hun skal være opmærksom på undervejs i testen.

Læreren gennemgår demotesten i hele klassen forud for testen, og her lægger hun vægt på, at eleverne skal spørge, hvis der er noget, de skal have hjælp til. De opdager, at det kræver plads rundt om eleven, når en opgave skal tolkes, hvilket betyder, at eleverne skal sidde længere fra hinanden under selve testen.

Tekstopgaverne er tunge

Under selve testen holder læreren øje med, om eleverne går i stå, hvilket kunne tyde på, at de har svært ved at forstå en opgave og måske kunne komme videre, hvis opgaven tolkes. Læreren følger med på monitoreringskærmen, hvor hun kan se, hvor mange opgaver hver elev har besvaret. Det viser sig, at Eskild har tendens til at gå i stå i opgaver med meget tekst, men efterhånden kan læreren se det med det samme og går så forbi for at hjælpe med tolkning af tekststykket.

Lynhurtig afkoder

Resultaterne af Eskilds test i dansk, læsning viser, at han har en rimelig forståelse for blandt andet sætningsopbygning på dansk, og at han mestrer afkodning næsten alderssvarende. Eskild klarer sig derimod dårligt i profilområdet Sprogforståelse og i opgavetyper, der handler om betydningen af talemåder. Han har ikke forståelsen af, at talemåderne skal forstås i overført betydning, for eksempel vendingen "At tabe næse og mund".

Som opfølgning på testresultatet beslutter læreren sig for at sætte ekstra meget fokus på at arbejde med talemåder som et fast indslag i danskundervisningen. Hver dag har læreren en ny talemåde med, som bliver analyseret for betydning. Desuden ser eleverne på forskelle i opbygning mellem skriftligt dansk og tegnsprog, så de får skærpet deres forståelse for denne forskel. Til sidst samles talemåderne i et særligt hæfte til hver elev.

Orientering af forældrene

Læreren har før testen sendt et brev til alle forældre sammen med orienteringsbrevet til forældrene fra Skolestyrelsen. Her har læreren orienteret om, at nogle elever bliver undervist på et andet niveau end det, deres alder svarer til, men at alle deltager i testen, da den tilpasser sig hver elev individuelt på baggrund af besvarelserne. Hun sender testresultatet hjem til forældrene sammen med et ganske kort brev.

Eksempel på et supplerende brev til resultatudskriftet

Som vi tidligere har talt om, har Eskild store vanskeligheder med sin sprogforståelse, og testen viser helt som forventet, at Eskild for eksempel har svært ved betydningen af talemåder. Det er jo døve børns ligtorn, så det kommer ikke bag på mig.

Jeg sætter nu en anden slags fokus på talemåder ved at tage en ny med, hver gang vi har dansk i den næste periode. Når vi er færdige, samler vi talemåderne i et hæfte, som Eskild får med hjem til jer.

Vi kan på næste skole-hjem-samtale den 15. marts tale mere om, hvordan dette forløb om talemåder fungerer, og her vil jeg også gennemgå resten af informationerne i testresultatet med jer.

NOTATIONSARK:
NATIONALE TEST FOR ELEVER MED
SÆRLIGE BEHOV

Elevens navn: _____ Dato for testen: _____

Fag	Klasse	Fag	Klasse
Dansk, læsning		Biologi	
Matematik		Geografi	
Engelsk		Fysik/kemi	
Dansk som andetsprog			

Særlige forhold, som har betydning for elevens testresultat

Arbejdsro i lokalet	
Computers og hjælpemidlers funktionsduelighed	
Personlige forhold på testdagen	
...	

Hjælpemidler

Præciser, hvilke hjælpemidler der er til rådighed, for eksempel

- Ekstra tid: 15 minutter
- Oplæsningsprogram: cdord 6
- Personlig assistance: Stine Hansen, speciallærer.

lagttag, og noter

- om eleven rent faktisk bruger hjælpemidlet.
- hvordan hjælpemidlet virker, hvordan en eventuel personlig assistance har fungeret, og hvad der er givet hjælp til.

Vurder iagttagelserne, og noter den pædagogiske konsekvens af hjælpemidlerne

Hjælpemiddel	Er stillet til rådighed	Iagttagelser under testen	Konsekvens af dette
Ekstra tid			
Pause			
Oplæsningsprogram			
Personlig assistance			
Ordbøger			
Lommeregner			
Andet			

Lærerens navn: _____

Redaktion: Margit Holm Nielsen, Skolestyrelsen,
Kontor for Afgangsprøver, Test og Evalueringer

Andre bidragydere: Katrine Johannsen Eskelund,
Danske Døves Landsforbund, Birgitte Franck,
Region Midt, Tale- og høreinstituttet, samt Anni
Lassen Johansen, Center for høretab

Serieredaktion og produktion: Werner Hedegaard,
Undervisningsministeriet, Kommunikationssekre-
tariatet

Grafisk tilrettelæggelse og omslag: Scanprint A/S

Fotos: Ulrik Samsøe Figen og Colourbox.com

1. udgave, februar 2010

ISBN (WWW) 978-87-92140-63-0
Internetadresse: www.skolestyrelsen.dk

Udgivet af Styrelsen for Evaluering og Kvalitets-
udvikling af Folkeskolen (Skolestyrelsen)

Eventuelle henvendelser af indholdsmæssig
karakter rettes til Skolestyrelsen,
Kontor for Afgangsprøver, Test og Evalueringer

**På www.evaluering.uvm.dk
skal læreren booke tid til testen,
gennemføre testen og hente
resultaterne.**

**Her findes også en brugervejledning
til testsystemet.**

**UDFORDRINGER,
ANBEFALINGER OG
INSPIRATION**

